

Nye danske fund af myren Poner punctatissima

- Huckett, H. C., 1954: A review of the North American species belonging to the genus *Hydrotaea* Robineau-Desvoidy. *Ann. ent. Soc. Am.*, 47: 316–342.
- Nielsen, B. Overgaard, B. Møller Nielsen og O. Christensen, 1970: Entomologiske studier over sommermastitis-problemet i Danmark med særligt henblik på *Hydrotaea irritans*. Stencileret rapport, 98 pp., Aarhus.
- 1971: Plantagefluen (*Hydrotaea irritans* Fall.) på græssende kvier. *Ent. Meddr*, 39, in press.
- Ringdahl, O., 1954: Muscidae. *Svensk Insektfauna*, 11 (44), 91 pp. Stockholm.
- Séguy, E., 1923: Diptères Anthomyides. *Faune Fr.*, 6, 393 pp. Paris.

Forfatternes adresse/Authors' address:
Zoologisk Institut, Aarhus Universitet,
8000 Aarhus C, Danmark.

Nye danske fund af myren
Poner punctatissima Roger (Hym., Formicidae)

af CHR. SKØTT

(With a summary: New Danish captures of the ant *Poner punctatissima* Roger).

Underfamilien Ponerinae betragtes almindeligvis som den mest primitive gruppe indenfor myrerne. I de varmere egne af kloden er den repræsenteret ved ca. 1730 arter, racer og varieteter. Desuden kendes 10 fossile arter fra baltiske ravstykker. De forskellige arter varierer i størrelse fra 30 mm ned til under 3 mm, og indenfor samme art forekommer kun ringe dimorfisme hos ♂♂ (Stitz, 1939: 57).

I landene nord for Alperne kender man kun 2 arter af slægten *Ponera*, *punctatissima* Roger og *coarctata* Latr. Disse arters vigtigste udbredelsesområde er landene omkring Middelhavet, men de har begge spredte forekomster op gennem Mellemeuropa, England og Skandinavien. Her i landet er endnu kun iagttaget den ene art, *punctatissima*, som for Skandinaviens vedkommende første gang blev fundet af Løvendal i orkidéhuset i Universitetets botaniske have i København i midten af forrige århundrede. Senere fandt han arten på en tømmerplads, i et bageri og i Vodrup mølle, alle københavnske lokaliteter.

I Finland fandt J. Sahlberg arten i 1872 i et drivhus i Universitetets botaniske have i Helsingfors. Senere blev arten i 1912 fundet i Midtfinland. I årene 1938–39 fandt man i Helsingfors en række kolonier i savsmuldstakke (Holgersen, 1943). Fra Sverige er publiceret et fund på 2 vingede ♀♀ fra en kælder i Stockholm, oktober 1953 (Forsslund, 1957).

I Norge fandt A. Strand i August 1942 et par vingede ♀♀ af arten i en savsmuldstak ved Lysakerelva i Vestre Aker. Ved senere besøg fandt han også nogle ♂♂. H. Holgersen (1943: 183) betegner dette fund som det mest interessante myrefund, som er gjort i Norge. Samme forfatter giver en udførlig beskrivelse af *punctatissima*.

Af artiklens indhold fremgår bl. a., at arten i både England, Norge, Sverige og Finland ofte er fundet i gamle savsmuldstakke, hvilket fik mig til at erindre, at der ved Lystrup savværk i Bryrupskovene i mange år har henligget en dyng med savsmuld og barkstykker. Allerede ved den første eftersøgning på denne lokalitet den 2. august 1970 fandt jeg 1 ♀, dagen efter 3 ♂♂, og den følgende dag igen 2 vingede ♀♀ og 14 ♂♂. Disse fund gav mig inspiration til at søge i savsmuldstakke ved andre savværker i Midtjylland, og resultatet blev fund på yderligere 5 lokaliteter (fig. 1): Mergelgraven i Addit ved Gl. Rye, 4. august 1970, 15 ♂♂ + 4 kokoner, som var fæstnet i rødderne af en lille kløverbusk; Vrigsted savværk ved Vejle – Juelsmindevejen, 7. august 1970, 9 ♂♂ i bøgesmuld; Rask-Mølle savværk, 11. august 1970, 1 ♀ og 7 befrugtede ♀♀ (meget mørke); Pindstrup mosebrug, Djursland, 16. august 1970, over 100 ergatoide ♂♂, befrugtede ♀♀ og ♂♂ + lige så mange larver og kokoner, som spredt var fæstnet på undersiden af slimede barkstykker; Hastrup savværk ved Jordløse, Fyn, 30. august 1970, 12 ♂♂.

Observationer viser, at en temperatur på ca. 25° er den foretrukne, og med termometeret kan man faktisk pejle sig frem til artens kolonier. Kun i de færreste tilfælde bliver arten observeret under eftersøgningen. Metoden, der er at opsøge en lokalitet med den foretrukne temperatur, grave ca. 25

*Nye danske fund af myren *Ponera punctatissima**

cm ned, vende et barkstykke og skyndsomt samle det underliggende materiale i en plastikpose, for senere ved kraftigt lys at undersøge en håndfuld materiale af gangen, har vist sig at være effektiv. Arten er svær at få øje på, men gemmer sig ikke i barkstykkerne, som f. eks. arter af *Leptothorax* gør det.

Den industrielle udnyttelse af savsmuldet fra savskæreriene, som nu foregår, samt bageriernes modernisering, kan umiddelbart synes at ville fratage arten sine biotoper. Til gengæld vokser drivhusenes antal, og fundet fra Pindstrup mosebrug viser, at arten også befinder sig godt i de dynger af barkstykker, som henkastes til opfyld af lavtliggende arealer. Også sydvendte skovbryn med et tykt lag af mørnede gran- eller fyrrenåle kan muligvis vise sig at være et egnet opholdssted for arten. Flere af vore hjemlige myrearter har en stor økologisk tilpasningsevne og kan træffes på næsten alle lokaliteter. En så udpræget varmeelskende art som *punctatissima* op søger lokaliteter med varmeudvikling som følge af gæringsprocesser eller hvor der er anden form for varmetilførsel. Kun herved opnår arten en passende temperatur under vore klimatiske forhold. Den er rovdyr, lever af de smådyr, som klækkes i et enormt antal i det medium, hvori arten op holder sig.

Fig. 1. En typisk lokalitet for *Ponera punctatissima* Roger: henkastet affald fra Lystrup savværk, Østjylland. (A typical locality for *P. p.*: Wood-refuse at Lystrup saw-mill, East Jutland). Fot. E. Strandbæk.

Med de observationer af arten, som jeg indtil nu har foretaget, og med den nemhed, hvormed arten har kunnet påvises på forskellige lokaliteter i landet, bør teorien om, at arten er indslæbt, nok udgå. Der kan muligvis være tale om, at arten er en relik.

En grundig undersøgelse af egnede lokaliteter vil sikkert vise, at arten har en betydelig større udbredelse end hidtil antaget.

SUMMARY:

New Danish captures of the ant *Ponera punctatissima* Roger (Hym., Formicidae).

This ant has not been recorded from Denmark since the middle of the 19th century, when it was found in several localities in Copenhagen: The Botanical Garden, a timber-yard, a bakery and a mill (Meinert, 1860). In 1970 the present author made a search for the species in heaps of sawdust and bark near saw-mills in Central and East Jutland and on Funen. The species was found in six different localities during the month of August (fig. 1). The best way to demonstrate the presence of this species is to investigate places in the heaps with a temperature of about 25° C, then to dig some 25 cm down into the heap, and quickly collect some material into a plastic bag. This material should be carefully examined under a strong artificial light in order to obtain the ants which are difficult to discern.

LITTERATUR

- Donisthorpe, H. St. J. K., 1927: British ants, their life history and classification. London.
 Forsslund, K.-H., 1957: Svenska myror. 15-19. *Ent. Tidsskr.*, 78: 32-39.
 Holgersen, H., 1943: *Ponera punctatissima* Rog. funnet i Norge. *Norsk ent. Tidsskr.*, 6: 183-86.
 Larsson, Sv. G., 1943: Myrer. *Danm. Fauna*, 49. København.
 Meinert, Fr., 1860: Bidrag til de danske Myrers Naturhistorie. *K. danske Vidensk. Selsk. Skr.* (5. Rk., Nat. Afd.), 5: 275-340.
 Stitz, H., 1939: Ameisen oder Formicidae. *Tierwelt Dtl.*, 37. Jena.

Forfatterens adresse/Author's address:
 Ll. Nygade 3, 8700 Horsens, Danmark.